

**DE ROSIS NASCENTIBUS.
APPENDIX VERGILIANA.
TRADUCERE**

DOI: 10.35923/978-630-327-052-4/017

Elena SANDU
Universitatea de Vest din Timișoara
e-mail: elena.sandu@e-uvt.ro

De rosis nascentibus. Appendix Vergiliana. Translation

Abstract: At the suggestion of Maria Subi, a colleague of mine during our student years and professor G. I. Tohăneanu's loyal alumna, the translation project of *De rosis nascentibus* is born, poem which is included in the *Appendix Vergiliana*. The lyrical discourse uttered by an explicit fictitious voice presents itself as the minute description of a flowery landscape which centers the emblematic image of the rose, discourse which ends in the Epicurean urging *carpe... florem*, thus shining a light on a the Vergilian poetic motif *fugit irreparabile tempus*. The two translation alternatives present in this homage volume come together as a bucolic *certamen* which, so we hope, will delight the readers.

Keywords: *the rose motif; fugit irreparabile tempus; carpe... florem; Appendix Vergiliana.*

Rezumat: La propunerea Mariei Subi, colega mea din vremea studenției și alumna fidelă a profesorului G. I. Tohăneanu, s-a născut proiectul traducerii poeziei *De rosis nascentibus*, operă inclusă în *Appendix Vergiliana*. Discursul liric rostit de o voce ficțională explicită se prezintă ca o minuțioasă descriere a unui peisaj floral având în centru imaginea emblematică a trandafirului, discurs încheiat cu îndemnul epicureic *carpe... florem*, ce pune astfel în lumină motivul poetic vergilian *fugit irreparabile tempus*. Cele două variante traductive prezente în acest volum omagial se constituie într-un *certamen* bucolic într-o, sperăm, desfătarea cititorilor.

Cuvinte-cheie: *motivul literar al rozei; fugit irreparabile tempus; carpe... florem; Appendix Vergiliana.*

De rosis nascentibus
Îmbobocinde roze

*Ver erat et blando mordentia frigora sensu
spirabat croceo mane revector dies.*

„Se imprimăvăraseră iar. În geana dimineții clară
o nouă zi da ghes răcorii ce trupul gingaș înfioară.”

*strictior Eoos praecesserat aura iugales,
aestiferum suadens anticipare diem.*

„Și-ai Aurorei telegari lăsând în urmă recea boare,
vesteau căldura de amiază adusă de aprinsul soare.”

*errabam riguis per quadrua compita in hortis,
maturo cupiens me vegetare die.*

„Eu rătăceam pe-alei ce osebeau patru răzoare
‘naintea vipiei râvnind niscai vigoare.”

*vidi concretas per gramina flexa pruinas
pendere aut holerum stare cacuminibus,*

„Văzui pe ierburile-aplecate o rece pojghiță de brumă
c-atârână-n jos sau că adastă pe vârfurile de legumă.”

*caulibus et patulis teretes concludere guttas
et caelestis aquae pondere tunc gravidas¹³*

„Ori de pe-ntinse vrejuri cum rotunde boabe în hârjoană
de apa cerului povară coboară-n goană.

*vidi Paestano gaudere rosaria cultu
exoriente novo roscida Lucifero.*

„Din soi pestan văzut-am rugi de roze cum râd voios spre cer
înveșmântate-n rouă sub răsăritul Lucifer.”

¹³ Versul *Et coelestis aquae pondere tunc gravidas*, absent în Appendix Vergiliana, apare în Edyllia, XIV (Rosae), din ediția Ausone (1843, 120). Am optat pentru includerea acestuia pentru a nu afecta fluenta traducerii.

*rara pruinosis canebat gemma frutectis
ad primi radios interitura die.*

„Ici-colo-n tufele brumate sclikea o perlă rară
la prima rază-a zilei urmând curând să piară.”

*ambigeres raperetne rosis Aurora ruborem
an daret et flores tingeret orta dies.*

„Te-ntrebi de nu cumva-Aurora răpi a rozelor bujori
ori de lumina însăși îmbujoră pe flori.”

*ros unus, color unus, et unum mane duorum:
sideris et floris nam domina una Venus.*

„Una e roua și culoarea una și zorii amânduror’ una
căci Venus și a stelei și-a florii e stăpâna.”

*forsan et unus odor: sed celsior ille per auras
diffatur, exspirat proximus iste magis.*

„Și chiar mireasma-i una, poate, dar prin văzduh a stelei
se-mprăștie, iară pe-aici, inspira parfumul rozei,”

*communis Paphie dea sideris et dea floris
praecipit unius muricis esse habitum.*

„Zeîta paphiană, și astrul și floarea cea rozie,
a-ngăduit să aibă-aceeași hlamidă purpurie.”

*momentum intererat quo se nascentia florum
germina comparibus dividerent spatiis.*

„O clipă doar nu lasă boboci de flori născânde
să-mpartă aceeași oră pe crengile plâpânde.”

*haec viret angusto foliorum tecta galero,
hanc tenui filo purpura rubra notat,*

„Una-nverzește tocmai, în foi înveșmântată,
cu-o dungă roz abia e-o alta învârstată,”

*haec aperit primi fastigia celsa obelisci,
mucronem absolvens purpurei capitis.*

„Pisc de-obelisc semeț înalță-un trandafir,
lăsându-și la vedere un creștet de profir.”

*vertice collectos illa exinuabat amictus,
iam meditans foliis se numerare suis.*

„Trena de frunze strânsă căzându-i la picioare
își socotește alta petalele-n visare.”

*nec mora: ridentis calathi patefecit honorem,
prodens inclusi stamina densa croci.*

„Splendid pocal îți oferă ea surâzând la soroc
dând la iveală șofranul ascuns în boboc.”

*haec, modo quae toto rutilaverat igne comarum,
pallida conlapsis deseritur foliis.*

„Roza ce tocmai își fluturase în vânt coama de foc
palidă-acum, părăsită-i de-a sale petale pe loc.”

*mirabar celerem fugitiva aetate rapinam,
et dum nascuntur consenuisse rosas.*

„Mă mir de grăbita prădare în vremea cea iute
și cum se-ofilă roze azi chiar născute.”

*ecce et defluxit rutili coma punica floris
dum loquor, et tellus tecta rubore micat.*

„Deodat’ și-a scuturat trandafiru-a sa pleată în vânt
doar ce rostii și iat-o lucind la pământ.”

*tot species tantosque ortus variosque novatus
una dies aperit, conficit ipsa dies.*

„Chipuri atâtea și zămisliri și varii petreceri
s-au săvârșit în ziua vremelnicei treceri.”

*conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum:
ostentata oculis ilico dona rapis.*

„Deplângem, Natură, a grației florii clipită:
doar ce fu dată – degrabă din ochi e răpită.”

*quam longa una dies, aetas tam longa rosarum,
quas pubescentes iuncta senecta premit.*

„Cât ține-o zi de lungă – atât roza durează,
și tinereții scurte pieirea îi urmează.”

*quam modo nascentem rutilus conspexit Eoos,
hanc rediens sero vespere vidit anum.*

„Privi Luceafărul de zi abia născânda floare, dară
bătrână o găsi Luceafărul de seară.”

*sed bene quod paucis licet interitura diebus
succedens aevum prorogat ipsa suum.*

„Dar bine e, căci trandafirul ce-acuma va să moară
curândă vreme va renaște în noua primăvară.”

*collige, virgo, rosas dum flos novus et nova pubes,
et memor esto aevum sic properare tuum.*

Adună roze, tu, fecioară, ca roza tânără cât ești,
ci ține minte că din nou tu n-o să-ntinerești!”

Referințe bibliografice:

Stuart Gillespie. 2017. *De Rosis Nascentibus from the Renaissance to the Twentieth Century: A Collection of English Translations. Translation and Literature*. 26 (1). Edinburgh University Press. p. 73-94.

Surse:

Ausone. 1843. *Oeuvres complètes*. Tome second. Traduction nouvelle par E.-F. Corpet. Paris: C. L. F. Panckoucke, éditeur.

Surse electronice:

https://www.hs-augsburg.de/~harsch/Chronologia/Lsante01/Vergilius/ver_apro.html.

<https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0059%3Aentry%3Dhumanitas>.

<https://www.thelatinlibrary.com/appvergcomp.html>.